

Zgrada stare ubožnice, buduće bolnice "Nova" bolnica 1875.g.

Ranarnik Jakob Winter, prvi
upravitelj novoproglašene
bolnice

Dr. Josip Muzner, gradski
fizik

Dr. Šime Švrljuga, ravnatelj
1871.g.

Dr. Franjo Labaš, ravnatelj
1891-1894.g

Dr. Franjo Herman,
ravnatelj 1872-1888.g.

Dr. Niko Selak, ravnatelj
1888-1891.g.

dr. Sanja ŠVARC JANJANIN
dr. Krešimir ŠVARC

PRILOZI I GRAĐA ZA POVIJEST BOLNICE U KOPRIVNICI

U povodu 140. godišnjice postojanja

Dana 28. veljače 1869. pod brojem 2430, Kraljevsko namjesničko vijeće proglasilo je dotadašnju koprivničku ubožnicu (hospital, ksenodohij) Javnom općom bolnicom s utvrđivanjem svih prava i dužnosti i tako je započela 140 godišnja povijest Opće bolnice u Koprivnici. Taj jubilej današnji zdravstveni djelatnici obilježili su Svečanom akademijom u “Domoljubu” 5. studenog 2009. godine. Pred brojnim republičkim i lokalnim dužnosnicima, zdravstvenim radnicima i javnošću, učesnike jubilarne proslave pozdravila je današnja ravnateljica bolnice dr. Gordana Slavetić, a potom je dr. sc. Franjo Husinec predstavio u svojstvu glavnog urednika, monografiju posvećenu 140. godišnjici bolnice.

Zdravstvene prilike prije proglašenja Javnom bolnicom

I prije početka rada bolnice u Koprivnici postojale su stanovite mogućnosti liječenja i skrbi bolesnika. U 14. i 15. st. postoji niz isprava i listina koje zorno prikazuju da je Koprivnica imala mnoge centralne funkcije, a time i gradsku upravu. Od brojnih takovih dokumenata izdvajamo listinu od 16. listopada 1345. g. iz koje se vidi da je biskup Grgur utemeljio u Koprivnici crkvu sv. Ane zajedno s hospitalom, što je u stvari prva pisana vijest o socijalno-zdravstvenoj ustanovi u našem gradu. No, konkretnijih podataka o tom hospitalu nema.

Rast gospodarskih, upravnih i crkvenih funkcija Koprivnice sredinom 14. st., čime je Koprivnica postala važno srednjovjekovno središte sjeverne Hrvatske, rezultiralo je proglašenjem Koprivnice slobodnim kraljevskim gradom poveljom kralja Ludovika I., 4. studenoga 1356. godine.¹ Povelja pokazuje da je Koprivnica imala organiziranu vlastitu upravu, a dio povelje pokazuje da su regulirani i određeni odnosi između liječnika i građana, koji djelomično glase:²

1 Feletar D.: Podravina I. Muzej grada Koprivnice, Koprivnica 1989., str.62.

2 Lasowski E.: Prijevod diplome kralja Ludovika I. iz godine 1356. Zbornik Muzeja grada Koprivnice, 1946., str. 3.

“Ako bi pak tko nožićem, mačem, kopljem ili strelicom..... drugoga ranio, a ranjeni bi ozdravio bez štete gubitka uda, neka namiri liječnika i ozlijeđenom neka plati dvadeset pensa.....Ako pak bude oslabljen u kojem udu, ima namiriti liječnika i platiti ozlijeđenom deset maraka.... Iz ovog se citata može pretpostaviti da je u gradu postojala javna ili privatna medicinska praksa.

Popis župa zagrebačke biskupije iz 1501. spominje u Koprivnici rektora hospitala (*“rector hospitalis Nicolaus”*), a 1556. ondašnji kralj Ferdinand I. nalaže svom prefektu Luki Sekelju da odustane od posvajanja i držanja zemlja i dohoda koprivničkog hospitala, naređujući mu da hospitalu vrati sve otete zemlje.³ Iz ovih oskudnih podataka vidi se da je u to vrijeme postojao hospital, no nigdje se ne navodi gdje je bio smješten i kakove je djelatnosti obavljao. Iz tog vremena zabilježena je i pojava kuge, koja se spominje 1600., a koja je gotovo katastrofalno harala ovim krajevima 1738-1754. godine. Tada je na franjevačkoj crkvi sagrađena i zavjetna kapelica sv. Salvatora s vratima od kovanog željeza – jedan od najljepših baroknih spomenika Koprivnice.⁴

Godine 1742. u pregledu župa kanonik Čegetek navodi da će hospital u Koprivnici morati biti srušen, ne bude li uskoro popravljen. Konačno je i bio srušen 1746. godine te sagrađen novi na Florijanskom trgu, izvan gradskih bedema, od drva i pletera. No, ni u ovim slučajevima se ne spominju nikakvi detalji o hospitalu i njegovom djelovanju.⁵

Koprivnički hospital iz 1765. godine

Godine 1765. general varaždinske Vojne krajine napušta Koprivnicu i odlazi u novoizgrađeni Bjelovar, te napušta i zgradu dotadašnjeg spremišta za vojničku hranu i opremu – tzv. *Dommus annonarius*. Bila je to zgrada sagrađena 1660. g. pokraj crkve sv. Nikole. U tu napuštenu zgradu, magistrat preseljava spomenuti hospital s Florijanskog trga.

Ta zgrada, bivši vojni magazin, bila je jednokatnica s dvije velike veže u prizemlju, a u koju su uz bolesnike smještavani i iznemogli i stari ljudi. Naziv hospital potječe iz latinskog jezika *“hospitium”* ili *“xenodochium”* što je značilo gostinjac. Osnovna funkcija u takovim hospitalima bila je zapravo prije svega smještaj iznemoglih i starih, a manje liječenje bolesnih. Hospitali su bili zapravo mješavina *“hotela”*, ubožnice, nahodište, ali i bolnice, kamo su liječnici samo povremeno i po potrebi vraćali.

3 Brozović L.: Građa za povijest Koprivnice, Koprivnica, 1978., str. 114.

4 Horvat A.: O baroku u srednjoj Podravini, Podravski zbornik, 1977., str. 203.

5 Švarc K.: Od nekadašnjeg hospitala do današnje bolnice, Koprivnički liječnički zbornik, Koprivnica, 1973., str. 13.

U to vrijeme pojavljuju se i imena nekih prvih koprivničkih liječnika. Tako se spominje 1767. kirurg Feichtinger (kirurg, ranarnik, vječitelj), zatim 1777. Antun Blaž Schneider, 1785. Johann Schmuck, 1786. Antun Nestner, 1790. Nikola pl. Rattach (magister *chirurgiae et obstetriciae*), 1796. Antun David, 1848. Pavle Bastasich (*sl. i kr. Vareša koprivnikog vječitelj*).⁶ Posebno je zanimljiv podatak da je magistrat 1821. g. postavio za upravitelja hospotala nakon preseljenja s Florijanskog trga, ljekarnika Ljudevita Schiketancza, koji je istovremeno bio kazališni amater i vođa kazališne družine, a koja je svoje predstave davala u zgradi hospotala u njenom prvom katu. Predstave je družina počela davati i na hrvatskom jeziku, što je bio dokaz da su Podravci općenito, a tako i Schiketancz bili aktivni sudionici Gajevog preporoda.⁷ Najveći dio sakupljenih priloga kazališne družine, Schiketancz je koristio za poboljšanje stanja u hospotalu, koje je bilo vrlo loše, pa se tako nailazi na zaključke magistrata kako bi hospotal trebalo premjestiti u oružarnicu (1820).

Zanimljiv je izvještaj o stanju u hospotalu, i o zdravstvenim prilikama tog vremena u Koprivnici, kojega je sastavio gradski fizik dr. Josip Muzner:⁸ *“Zdravstveno izvještje slob. kralj. grada Koprivnice od 1-ga sečnja do konca 1865”* prema kojemu je stanje u hospotalu loše i zanemarivo, ali su zanimljiviji podaci o zdravstvenom stanju stanovništva, iz kojeg dijela izdvajamo: *“Grad Koprivnica 1865 u zdravstvenom obziru posve sretan bijaše, jer od nikakove pošasne bolesti nebolovaše pučanstvo a niti marva”*; *“Grad Koprivnica imade blago podneblje, čist a ne preoštar zrak, zato od plućnice svake godine jako malo bolesnikov umire”*; *“Groznica koja ovdje endemički uvijek, epidemički pako kad i kad vladati znade – ove godine tako malo bolesnikah su trpili”*; *“...i druge bolesti samo sporadički opažene biahu”*; *“Zbog vrlo lijepog vremena su grabe i močvare koje su dugi niz godina bile pune stajače vode, presušile i tim načinom preprečene budu inače vladajuće groznice”*; *“Ove godine nije bilo slučajja bjesnoće, pa Nemčić dakle nije bio ovdje u poslu liečenja”*

U izvještaju se navodi i zdravstveno osoblje, i to dr. Josip Muzner, Ladislav Leeb, gradski ranarnik, Jakob Winter, privatni ranarnik, Juliana Barešić, gradska primalja, te Makso Werli, diplomirani ljekarnik.

Isto tako je zanimljiv i izvještaj županijskog liječnika dr. M. Schwarza iz Križevaca: *“Liječničko izvješće od 1864 do 1868”*,¹⁰ iz kojega saznajemo da je 1864. u križevačkom kraju vladala pošast boginja, a da su u kotaru Koprivnica *“u kratko vrijeme propale”*. U izvještaju se nadalje spominje i cijepljenje protiv boginja 1865. godine, kada je u Koprivnici cijepljeno 609, 1866. g. 490, te 1868. 572

6 Brozović L.: Grada za povijest Koprivnice, Koprivnica, 1978., str. 114.

7 Feletar D.: Podravina I, Muzej grada Koprivnice, 1989., str. 223.

8 Dr. Josip Muzner, bio je gradski fizik u Koprivnici od 1861.

9 Grmek M.D. piše u Medicinskoj enciklopediji sv. 2 o narodnim liječnicima koji su se bavili liječenjem bjesnoće, te spominje porodicu Niemčić iz Križevaca.

10 Rukopis izvješća se čuva u arhivu za povijest medicine HAZU u Zagrebu.

Dr. Ivan Torizer, ravnatelj
1895-1896.g.

Dr. Janko Jambrišak, ravnatelj
1897-1898.g.

Dr. Mirko Kasumović,
ravnatelj 1899-1940.g.

Dr. Ladislav Juričić,
ravnatelj 1940/41, i 1946-
1958.g.

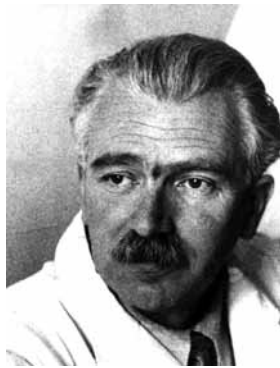
Dr. Ivo Vedriš, ravnatelj
1941-1945.g.

Dr. Stanko Vovk, ravnatelj
1958-60.g.

Dr. Tomislav Bardek

Dr. Krešimir Švarc, ravnatelj
1969/64, 1968/69 i 1977.-
1990.g.

Dr. Zvonko Dubravec,
ravnatelj 1964-1968.g.

Dokumentacija o proglašenju Opće javne bolnice

djece.

O općem stanju u hospitalu Schwarz navodi da ima tri dobro uređene sobe u gornjem katu s 9 čistih postelja i da gradska uprava hospitalu daje za jedan dan liječenja 50 novčića. Dakle, primjećuje se poboljšanje u odnosu na raniji izvještaj dr. Muznera.

Proglašenje Javne opće bolnice 1869. godine

Godina 1868. bila je za razvoj koprivničkog zdravstva izuzetno važna jer je tada započela izgradnja željezničke pruge između Budimpešte (Zakany) i Zagreba koprivničkim pravcem, a nakon izgradnje mosta na Dravi kod Botova. Jedno od glavnih središta građevinske operative bila je Koprivnica, gdje je bio koncentriran i najveći broj radnika na izgradnji pruge, smještenih u barakama. Prema nekim podacima bilo ih je povremeno i do 500.¹¹

Poduzetnik izgradnje pruge bečki bankar Weikenheim zamolio je 1868. Gradsko vijeće Koprivnice da dozvoli smještaj oboljelih radnika u koprivnički hospital. Po svemu sudeći radilo se o epidemiji disenterije. Smještaj radnika u hospital dao je povoda magistratu da zamoli Kraljevsko namjesničko vijeće da dosadašnji hospital proglasi Javnom općom bolnicom, obavezujući se ujedno na gradnju nove bolnice. Molba je, kako smo uvodno napomenuli bila odobrena 24. veljače 1869. g.

Dosadašnji gradski ranarnik Jakob Winter imenovan je prvim upraviteljem bolnice uz kojega je u bolnici radio i privatni liječnik dr. Josip Prenner. Godine 1871. za ravnatelja bolnice i gradskog fizika postavljen je dr. Šime Švrljuga,¹² a 1872. dr. Franjo Herman.

Međutim, dobivanjem prava javnosti prilike u bolnici nisu se promijenile, što

11 Feletar D.: Historijsko-geografsko značenje pruga u podravsko bilogorskoj regiji, 1987.

12 Dr. Šime Švrljuga, iz Koprivnice odlazi u Zagreb za gradskog fizika g. 1872, te uskoro postaje predsjednik Sбора liečnika kr. Hrvatske i Slavonije.

“Kuhni paviljon” 1909.g.

Operaciona sala 1927.g.

Pročelje s ulazom u bolnicu i ogradom oko parka

Spojna zgrada za operacioni trakt 1927.g.

Prvobitni izgled zgrade Internog odjela 1936.g.

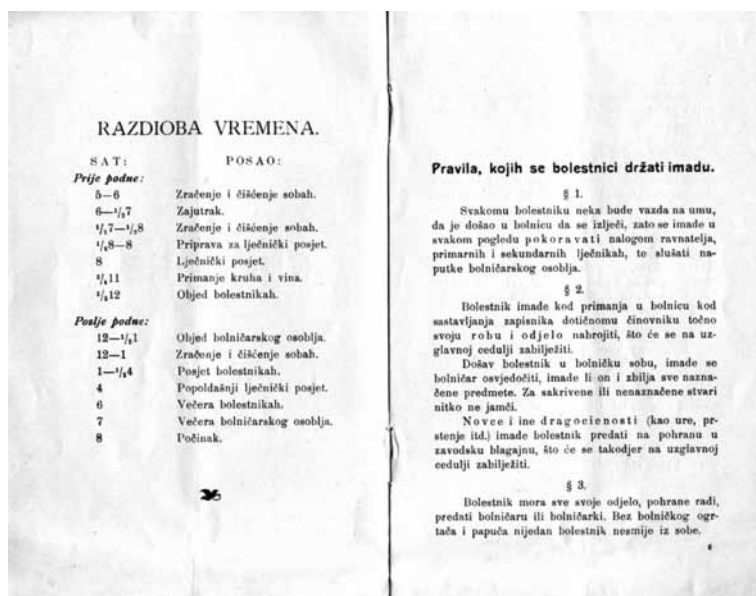
Neki od bolničkih odjela u vrijeme rekonstrukcije

Nova glavna bolnička zgrada 1980.g.

Panoramska slika nove bolnice

Faksimil prve stranice "Kućnog reda"
1905.g.

se može vidjeti u izvještaju Švrljuge magistratu 1871. g., odnosno u odlukama koje je donijela Gradska uprava.¹³ Citiram najzanimljivije detalje: "Da ni mjesto ni uregjenje iste ne odgovara jednoj zemaljskoj bolnici, te da je preka potreba da se gradi nova pomoćju Kr. Zem. Vlade, ali u toliko da se mora stara urediti; "Da se uzme podvornik za 5 for. plaće, da mu se dade stan, svjetlo i drva."; "Da isti podvornik sa ženom bude obskrbljivao bolesnika za 18 nč. Na dan."; "Da ljekarnik Verli popusti 25% na lijekovima"; "Da podvornik uvijek obznani župnika, ako je tko na samrti"; "Da se naruči 10 postelja".

Gradsko se vijeće već i prije proglašenja Javne bolnice, spremalo za izgradnju nove zgrade za hospital, što međutim nije zbog financijskih problema, pa su u svrhu rješenja tog problema bili organizirani razni odbori, koji su priređivali razne dobrotvorne priredbe, zabave, lutrije i sl. U odboru je, uz poznate osobe javnog života Koprivnice, bio i ravnatelj bolnice dr. Franjo Herman, a posebno se za izgradnju zalagao tadašnji gradonačelnik Martin pl. Ožegović Barlašaševčki. Odbor je uspio sakupiti 11.166 forinti, a Vlada je u svibnju 1873. odobrila zajam od 40.000 forinti.

Istovremeno angažiran je građevinski stručnjak Adolfo Felbinger, koji je pregledavajući raspoložive gradske parcele utvrdio kao najbolju lokaciju napušteno

¹³ Švarc K.: Koprivnički liječnički zbornik, Koprivnica, 1973., str. 14.

groblje sv. Lucije, a koje su koristili stanovnici Miklinovca, Futakovca, Herešina i Gibanične ulice sve do 1845. godine. Tu se nalazila i crkvice sv. Lucije.

Dana 22. srpnja 1873. održana je jeftimba, gradnju je preuzeo koprivnički posjednik Antun Cibulić s trgovcem Mijom Popovićem i graditeljem Josefom Heubergerom. U veljači 1874. počeli su radovi, da bi nakon podosta financijskih muka, nedostatka sredstava, zgrada ipak bila dovršena u prvoj polovici 1875. godine. Danas je to zgrada Županijskog Doma zdravlja. Zanimljiv je podatak da prilikom dovršenja zgrade i puštanje u upotrebu, nije održana nikakva svečanost, pa nije čak ni poznat točan datum otvorenja bolnice.¹⁴

Situacija se samim preseljenjem u novu zgradu nije bitno promijenila, što se vidi iz nalaza pregleda bolnice podžupanijskog liječnika dr. A. Schwarza 1877. godine, iz kojeg citiramo: *“... Da su dimnjaci zločesti, da kad je malo vjetra, već je puna kuća dima. Drugo je, da se u pomanjkanju kanala svakojake smrdljive tekućine u dvorištu sakupljaju. Treće se ističe pomanjkanje zdenca, zatim kirurgičkog orugja i povoja. Nema dovoljno rubenine ni posteljine, da je hrana za 17 novč. slaba, a nadasve pak da nije čistoća, koja je u istoj pod svakom kritikom. Slamnjače pune svakojakog smeća, na kavaletima daske djelom prekratke, a djelom zamazane vapnom, jer su iste bile upotrebljavane kod gradnje bolnice. Hrana: kruh malo pečen, te gorak, začinak (ričet) više nekakvoj vodenoj čorbi naličan, neg li ričetu.”*¹⁵

Razdoblje dr. Nikole Selaka

Takvo stanje je uz manje promjene i popravke vladalo u bolnici od njenog preseljenja 1875. u novu zgradu pa sve do 1888. kada u tu malu provincijsku i zapuštenu bolnicu, od brojnih inspekcija osuđenu čak i na zatvaranje, dolazi za ravnatelja dr. Niko Selak.

Dr. Niko Selak rođen je u Dubrovniku 26. prosinca 1862. Medicinu je završio u Grazu, zatim neko vrijeme radi u Dubrovniku, te Jastrebarskom, a 1888. preuzima dužnost ravnatelja koprivničke bolnice.¹⁶ U relativno kratko vrijeme uspijeva koprivničku bolnicu, prema mišljenju dr. Luje Thallera, pretvoriti u jednu od najbolje organiziranih bolnica u Hrvatskoj i Slavoniji.¹⁷ Od ranije poznat kao medicinski publicist, Selak nastavlja tu aktivnost i u Koprivnici, te objavljuje u tiskari Kostinčer u Koprivnici brošuru “Oči i zdravlje školske djece u Hrvatskoj i Slavoniji” i “Kratku sudsku medicinu praktični dio”. Također nastavlja sudjelovati i u Liečničkom viestniku brojnim priložima.

Najznačajnijim Selakovim djelom smatra se “Izvešće o javnoj obćoj gradskoj

14 Brozović L.: Građa za povijest Koprivnice, 1978., str. 115.

15 Švarc Janjanin S.: Zdravstvo i zdravstvene prilike u Koprivnici do 1918., u Podravskom zborniku 1989, str. 74.

16 Kovačić M.: Dr. Niko Selak, Život i djelo, Koprivnica 1995.

17 Thaller L.: Život i djelo dra Nike Selaka koprivničkog fizika od 1888. do 1891. Zbornik Muzeja grada Koprivnice, 1946., str. 26.

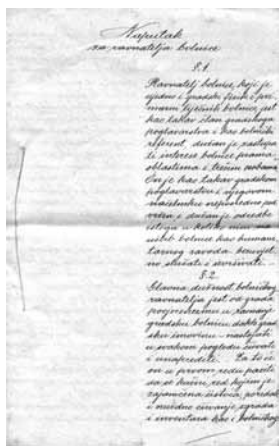
bolnici slob. i kr. grada Koprivnice od god. 1869. do konca 1889”, objavljeno također u tiskari Kostinčer 1890. godine. Ovo Izvješće predstavlja prvorazredni povijesni medicinski izvor.¹⁸ Od ukupno 72 stranice, na prvih 11 Selak opisuje u poglavljima “*Arkiv slob. i kr. grada Koprivnice*”, zatim “*Stara gradska bolnica ili ubožnica, Xenodochium*”, te “*Nova opća javna gradska bolnica do preustrojenja 1888.*” Uz povijesni pregled razvoja zdravstva i zdravstvenih prilika u Koprivnici, s nizom zanimljivih podataka opisuje što je sve u organizacijskom smislu učinio, od čega izdvajamo: preuređena je prehrana bolesnika, koju preuzima gradska uprava u svoju režiju, njegu bolesnika preuzimaju po prvi puta sestre milosrdnice iz Zagreba, uređene su prve kupaonice s kadama, mrtvačnica, praonica, nabavljeni novi kreveti s noćnim ormarićima, posteljina i kao najvažnije neophodna medicinska oprema i instrumentarij.

Brojčane podatke o broju bolesnika Selak dijeli na tri dijela: 1. nakon preseljenja u novu bolnicu (1868-1874), do 200 bolesnika u godinu dana, 2. nakon preseljenja u novu bolnicu (1875-1887) sa 470 bolesnika i 3. Selakovo razdoblje 1888 i 1889.g. s 956 bolesnika. Slijedi obrada b.o. dana, prosječno zadržavanje i trajanju liječenja, svega 14 stranica tabela za svaki dan i mjesec u svih dvadeset godina. Obrađuje nadalje spol i dob bolesnika, a posebno su zanimljivi podaci u poglavljima “*Koliko je umrlo svake godine*” i “*Uzrok smrti*”. U vezi s mortalitetom do tada se statistika vodila tako da su se svi koji nisu u bolnici umrli, svrstavali među ozdravljene, a Selak prvi uvodi terminologiju kod otpusta: *ozdravljeno, poboljšano, neizlječivo i umrlo*. Kroz čitavo razdoblje umrlo je ukupno 491 bolesnik – slijedi tabela uzroka smrti.

Na 6 stranica tabelarno je prikazan morbiditet s 6170 dijagnoza bolesnika liječenih u cijelom izvještajnom periodu. Selak je mortalitet i morbiditet istraživao retrogradno, bez detaljnijih podataka koji njegovi prethodnici nisu detaljnije ostavili, pa zato ima i nekih manjkavosti ili apsurdnih podataka, kao npr. samo jedan spomenuti slučaj tetanusa, iako je poznato da je ovaj kraj bio izrazito tetanogen. Slično je i s difterijom i nekim crijevnim bolestima. No, unatoč tih činjenica Selakov izvještaj od velikog je značaja, tim više što za razdoblje njegovog vođenja bolnice, ima podosta vrlo detaljnih obrada za neke bolesti npr.:

Tuberkuloza: U dvadesetogodišnjem razdoblju liječeno je ukupno od tuberkuloze 248 bolesnika, od kojih je umrlih 131, a obolijevali su mahom mladi ljudi (od 20-35 g.). Iz niza podataka vidljivo je da je Selak vrlo dobro poznao zaraznost ove bolesti, pa spominje izolaciju bolesnika te raskuživanje njihovih ispljuvaka. Nažalost, ne navodi kakve je metode liječenja poduzimao, no posebno je zanimljiv jedan detalj kojega u cijelosti citiramo: “*Početak nove godine ufam, da će slavni Koch priobčiti svoja istraživanja o liječenju tuberkuloze, pa ćemo tad i u*

¹⁸ Švarc Janjanin S.: Zdravstvo i zdravstvene prilike u Koprivnici do 1918. g., Podravski zbornik 1989., str. 75-80.

Faksimil prve stranice "Naputka za ravnatelja" u rukopisu, 1908.g.

Faksimil originalnog potpisa dr. Kasumovića uz žig bolnice 1909.g.

Dan egizma	Opis bolesti	Doz
	<p>Medicinsko jezikovno sva i osnova se na labatu osvojeno 21/1 1908. 17/1 1908. 17/1 1908.</p> <p><i>Kasumović</i> <i>Antun Vojanović</i> <i>Stjepan Mlaković</i> <i>opisatelj</i></p>	

Dan egizma	Opis bolesti	Doz
4/1	<p>Kod ravnatelja razgovor o bolesti 17/1 1908. na godinu 17/1 1908. na godinu 17/1 1908. na godinu 17/1 1908. na godinu 17/1 1908. na godinu 17/1 1908. na godinu 17/1 1908. na godinu 17/1 1908. na godinu</p>	

Faksimil jedne od povijesti bolesti 1908.g.

*ovoj maloj bolnici sve te nesretnike po mogućnosti liječiti. Svakako to će biti najzna-
menitije iznašašće ovoga stoljeća”.*

Trahom: Posebno se ističe i poglavlje o trahomu, zabilježenog u 172 slučaja, te je bio veliki zdravstveni problem u Podravini i Međimurju i mnogim drugim krajevima. Selak detaljno navodi svoj način liječenja. Napušta kaustiku pomoću srebrnog nitrata i bakrenog sulfata, već uvodi kaustiku pomoću platinove žice ražarene galvaničkom strujom, ili uvlačenjem “plavog kamena” pod gornju vjeđu.

Venerične bolesti: Ukupno je liječeno 281 slučaj luesa i 122 gonoreje. Uzročnik luesa još nije bio poznat, ali se kontagioznost i direktna veza s prostitucijom znala. Isto tako Selak je već prihvaćao da lues i gonoreja nisu iste bolesti, te je razlikovao ulcus durum od ulcus molle. Vrlo je zanimljiv Selakov komentar o veneričnim bolestima, koji predstavlja malu sociološku studiju o veneričnim bolestima, pa ga djelomice i citiramo: *“Po zanimanju najveći dio bolesnica bio je služinskog staleža. Od ženskih samo je 5 došlo svojevolumno na liječenje, ostale su bile pohvatane te na pregledanje dovedene.... Uzrok raširenja bolesti jest neuregjena prostitucija u ovom gradu.... Uz služinčad privatnih dolaze služkinje po gostionam, koje nijesu ništa drugo već potajne prostitutke.... I tako možemo i o ovoj bolesti zaključiti vrućom željom da se što prije u svim manjim gradovima shodno uredi prostitucija. Megdju dva zla bolje je uvijek manje. Zdravstveno uregjena prostitucija mnogo manje štete nanosi nego sukromna i potajna. Ni najstroži zakoni neće nju uništiti, bolje je trpiti prostituciju zdravstveno uregjenom nego se dati varati kojekakvim mudrim ali iluzornim zakonima....”*

Očne bolesti i operacije: Osim svega navedeno treba posebno istaknuti Selakov interes za očne bolesti i očne operacije (osim već spomenutog trahoma). Prije svega to se odnosi na operaciju očnih mrena, što Selak obrađuje u posebnom poglavlju. Ukupno je operirao 100 bolesnika, koje je sve statistički obradio (po dobi, spolu, dužini sljepoće prije operacije, način preoperativne pripreme, vrstu instrumenata, operativni postupak, dužinu postoperativnog liječenja i korekciju akomodacije).

Iz svega navedenog može se zaključiti ogroman napredak koprivničke bolnice za vrijeme Selaka u organizacijskom smislu i u zavidnoj stručnoj obradi, što su potvrdile i brojne inspekcije.¹⁹ Što se tiče očnih operacija sam Selak navodi *“da je bolnica postala baš kao okulistička klinika. Bilo je dana kada je ležalo po 10 do 12 na očima operiranih”.*

S pravom dakle možemo govoriti o “Selakovom razdoblju” koje je tako ocijenio i L. Thaller, napomenuvši da bi eventualni odlazak Selaka u Zagreb imao utjecaja na ranije osnivanje Medicinskog fakulteta. Nažalost, “Selakova era” trajala je prekratko. U rujnu 1889. Selak odlazi na odmor u Dalmaciju, gdje pruža

¹⁹ Inspekcija velikog župana Bude pl. Budisavljevića 1889., velikog župana Radoslava pl. Rubido 1890., te. dr. Josipa pl. Kallivode

pomoć jednom bolesniku u Blatu na Korčuli, koji je bolovao od trbušnog tifusa. Obolio je i sam Selak te je prebačen u Bolnicu milosrdnih sestara u Zagreb, gdje unatoč intenzivnom liječenju dana 20. listopada 1891. umire u tridesetoj godini života. Pokopan je u Zagrebu.²⁰

Na njegovim temeljima nastavlja se daljnji razvoj i napredak bolnice. Slijedeći ravnatelji su bili: dr. Franjo Labaš (1891-94.), na kraju njegovog mandata 1894. izgrađena je još jedna jednokatna zgrada u neposrednoj blizini glavne bolničke zgrade. Trebala je služiti kao ubožnica, no ubrzo je prenamijenjena za smještaj bolesnika, pretežito veneričnih (danas je u sklopu Županijskog Doma zdravlja). Slijedi dr. Ivan Torizer (1895-96.), te dr. Janko Jambrišak (1897-98.).²¹

Razdoblje dr. Mirka Kasumovića

Godine 1899. nakon dr. Jambrišaka dolazi u Koprivnicu za ravnatelja bolnice dr. Mirko Kasumović. Rođen je u Perušiću 5. studenoga 1872. Studirao je medicinu u Beču, a kao jedan od najboljih studenata diplomirao 1896. Radio je u početku u Bolnici Milosrdne braće u Zagrebu, potom od 1897. kao općinski liječnik u Brdovcu sa sjedištem u Savskom Marofu. Od 1899. preuzeo je dužnost gradskog fizika i ravnatelja bolnice u Koprivnici, na kojoj je dužnosti ostao punih 40 godina. Nakon dr. Selaka zasigurno je jedan od najzaslužnijih koprivničkih ravnatelja, i najugledniji koprivnički građanin. Budući da je o dr. Mirku Kasumoviću objavljena opširna studija u "Podravskom zborniku",²² ovdje ćemo istaknuti tek najvažnije detalje iz njegovog dugotrajnog rukovođenja bolnicom. Treba spomenuti da je shvatio da Gradska uprava ne može osigurati dovoljno financijskih sredstava za daljnji razvoj bolnice, a uz sposobnog ekonomu Josipa Novačića gotovo u potpunosti je osamostalio financijsko djelovanje bolnice, organiziravši vlastitu ekonomiju (oranice, livade, stočarstvo, vlastita pekara i mesnica itd.). Za njegovo vrijeme u bolnici je unaprijeđeno slijedeće: 1909. izgrađen je paviljon za zarazne bolesti ("Kužni paviljon"), 1911. uvodi se u bolnicu plinska rasvjeta, 1912. nabavlja se prvi parni desinfektor, 1913. izgrađuje se paviljon za duševne bolesti (kasnije administracija bolnice), 1913. pred bolnicom uređen park sa željeznom ukrasnom ogradom, 1924. nabavlja se prvi autoklav, 1924. izgrađuje se mrtvačnica u pseudoklasičnom stilu, srušena 1960. zbog dotrajalosti, 1926. uvodi se električna struja i preuređuju zahodi na ispiranje, 1927. izgrađuje se operacijski trakt i time se povezuje glavna zgrada bolnice sa 1894. g.

20 Kovačić M.: Dr. Niko Selak, Život i djelo, Koprivnica 1995.

21 Švarc Janjanin Sanja: Zdravstvo i zdravstvene prilike u Koprivnici do 1918. g., Podravski zbornik, 1989.

22 Švarc K.: O koprivničkoj bolnici u vrijeme dr. Mika Kasumovića, Podravski zbornik 1992., str. 135-149.

Suradnici dr. Kasumovića
(lijevo uz njega dr. Ivo Vedriš i dr. Martin Široki) 1930.g.

izgrađenom pokrajnjom zgradom, 1927. uvodi se vodovodni sustav i uređuju ku-paonice, 1930. uvodi se centralno grijanje s kotlovnicom, 1932. nabavlja se prvi rendgen aparat, te solux, kvarc, pantostat, dijatermija i tako formira prvi fizioterapijski kabinet, 1936/37. izgrađuje se dvokatna zgrada za interni odjel, sa pranicom rublja u prizemlju, 1938. nabavlja se nova oprema za operacioni trakt, te mikroskop i sl. Svi ti investicijski zahvati omogućili su povećanje smještajnih kapaciteta, tako je npr. kod dolaska dr. Kasumovića bolnica raspolagala sa 100 kreveta, 1933. već 180, a 1940. g. 240, podijeljenih u Eksterni odjel (kirurgija i rođilište), Interni odjel i Odjel za zarazne bolesti ("Kužni paviljon).

Kao čovjek izrazitog reda i discipline, intenzivno je radio na unutrašnjem ustroju bolnice, predočuje Gradskom poglavarstvu vlastitu verziju *Statuta gradske javne bolnice*, s ukupno 23 člana, te ga predočuje Gradskom poglavarstvu, koje ga prosljeđuje Zemaljskoj vladi koja ga odobrava 1909. godine. Sastavni dio Statuta čini i niz posebnih akata kojima se detaljnije reguliraju segmenti iz rada bolnice, i to: "Naputak za ravnatelja,.....za primarnog liječnika,....za sekundarnog liječnika,..... za aspiranta,....za upravitelja,.....za upravno pomoćno osoblje,..... za rukovanje blagajničkih poslova,.....za podvorničko osoblje,.....za nadzornu službu,.... za vjersku utjehu,.....za upravu kuhinje i praonice,.... za vratara".

Iz nabrajanja ovih akata može se zaključiti odnos prema redu i disciplini samog dr. Kasumovića. Dakako, tokom njegovog dugotrajnog rukovođenja bolnicom pojedine odredbe su se mijenjale i modernizirale, no određena pravila čine se dobrim dijelom aktualna i danas.

Što se tiče medicinskog rada, treba istaći izuzetnu univerzalnost dr. Kasumovića koji se bavio gotovo svim granama medicine – od kirurgije (doduše skromnim

Dr. Dragutin Toth,
ravnatelj 1969-1973.g.

Dr. Karlo Šutalo, ravnatelj
1973/77 i 1990-1994.g.

Dr. Mijo Bardek,
ravnatelj 1994.-2008.g.

programom), vodio istovremeno cijelu bolnicu, do pedijatrije, interne, traumatologije, infektologije, rendgenologije i opstetricije, dakle može se ustanoviti da je vodio zapravo čitavu bolnicu.

Uz dr. Kasumovića radila je u bolnici kroz pojedina razdoblja čitava plejada liječnika, od kojih spominjemo posebno dr. Ivu Vedriša (koji se kao đak dr. Kasumovića uglavnom bavio kirurgijom), dr. Martina Širokija koji se bavio uglavnom internom medicinom. Uz rad u bolnici, vodio je i privatnu praksu, te bio poznati i obljubljeni obiteljski liječnik. Umirovljen je nakon punih 40 godina staža g. 1940. Umro je u Zagrebu 1948. gdje je i pokopan.²³

Razdoblje dr. Ladislava Juričića

Nakon umirovljenja dr. Kasumovića, u Koprivnicu dolazi primarius dr. Ladislav Juričić za ravnatelja koprivničke bolnice čime je započela nova faza razvoja bolnice karakterizirana novim specijaliziranim djelatnostima.²⁴

Dr. Ladislav Juričić rođen je 1899. u Delnicama, a studirao je medicinu u Zagrebu gdje je 1925. i diplomirao. Počinje raditi u bolnici Milosrdnih sestara, gdje završava i specijalizaciju iz kirurgije. Zajedno s njime u Koprivnicu dolazi i prvi specijalista interne medicine dr. Nikola Ivanović (1902-1989). Nova uprava najprije dovršava zgradu Internog odjela s nabavkom inventara, što je dovelo i do otvaranja prvog specijaliziranog Internog odjela, s malim ali prvim kliničkim laboratorijem isključivo za potrebe same bolnice.²⁵

23 Švarc Janjanin S.: Era dra. Dr. Mirka Kasumovića, Podravski zbornik 1989., str.80-81.

24 Švarc K.: Koprivnički liječnički zbornik, Koprivnica 1973.,, str. 28

25 Šutalo K.: 140 godina bolnice u Koprivnici, 2009.,str. 43.

Dr. Gordana Slavetić,
ravnateljica od 2009.g.

Po dolasku u Koprivnicu Juričić započinje organizacijske promjene, nabavlja se nova oprema, posebno instrumentarij, modernizira operacijski trakt, što mu je omogućilo proširenje operacioni programa na složenije zahvate (želudac, žučni vodovi, prostata, traumatološki slučajevi, carski rez i dr.) Od dolaska (kolovoz 1940.) do konca godine izvršeno je već 278 operacija, a iduće 1941. g. do srpnja još 461.

Ratne 1941. g. s premještanjem iz Koprivnice i prim. dr. L. Juričića i prim. dr. Ivanovića, već u srpnju 1941. g. rukovođenje bolnicom preuzima dr. Ivo Vedriš uz dr. Martina Širokija. No, odlukom ustaških vlasti 1942. g. zbog političkih, odnosno rasnih zakona, u Koprivnicu dolaze na "prisilni rad" poznati kirurzi dr. Karel Oberšlik i dr. Branko Oberhofer, a na Interni odjel prim. dr. Miroslav Deutsch-Duić i dr. Tea Oberhofer, koji su unatoč ratnih neprilika omogućili održati pa i unaprijediti započetu modernizaciju bolnice koju su započeli dr. Juričić i dr. Ivanović. No, to je potrajalo svega do studenoga 1943. g. kada uz brojne druge liječnika odlaze u partizane, a bolnica postaje uglavnom mala, pretežito vojna i zapuštena, uz već spomenute dr. Vedriša i dr. Širokija.¹

Nakon II. svjetskog rata za ravnatelja i šefa kirurgije dolazi dr. Josip Vodehnal, koji već početkom 1946. odlazi u Vukovar, a u Koprivnicu se vraćaju i prim. dr. L. Juričić i s njime i prim. dr. N. Ivanović, i nastavljaju modernizacijom bolnice gdje su pred rat stali. Nastavlja se daljnja nabava opreme, uređenje kuhinje, sterilizacija i dr., daljnje proširenje operativnog programa, pa se tako spominje i trepanacija lubanje, sanacija brojnih streljnih rana, kao posljedica rata i sl. Dr. Juričić bio je za ono vrijeme, u skladu s mogućnostima izvrstan dijagnostičar (sam je obavljao rendgenološke pretrage) i briljantan i siguran operater, nikada ne gubeći strpljenje. Uz to treba istaći i njegovu načitanost i opću kulturu. Uz

---

¹ Švarc K.: Koprivnički liječnički zbornik, 1973., str. 29-31.

Kirurška ekipa u ratnojbolnici Đakovo pod vodstvom dr. Franje Husinca, 1993.g.

Po dolasku u Koprivnicu Juričić započinje organizacijske promjene, nabavlja se nova oprema, posebno instrumentarij, modernizira operacijski trakt, što mu je omogućilo proširenje operacioni programa na složenije zahvate (želudac, žučni vodovi, prostata, traumatološki slučajevi, carski rez i dr.) Od dolaska (kolovoz 1940.) do konca godine izvršeno je već 278 operacija, a iduće 1941. g. do srpnja još 461.

Ratne 1941. g. s premještajem iz Koprivnice i prim. dr. L. Juričića i prim. dr. Ivanovića, već u srpnju 1941. g. rukovođenje bolnicom preuzima dr. Ivo Vedriš uz dr. Martina Širokija. No, odlukom ustaških vlasti 1942. g. zbog političkih, odnosno rasnih zakona, u Koprivnicu dolaze na "prisilni rad" poznati kirurzi dr. Karel Oberšlik i dr. Branko Oberhofer, a na Interni odjel prim. dr. Miroslav Deutsch-Duić i dr. Tea Oberhofer, koji su unatoč ratnih neprilika omogućili održati pa i unaprijediti započetu modernizaciju bolnice koju su započeli dr. Juričić i dr. Ivanović. No, to je potrajalo svega do studenoga 1943. g. kada uz brojne druge liječnika odlaze u partizane, a bolnica postaje uglavnom mala, pretežito vojna i zapuštena, uz već spomenute dr. Vedriša i dr. Širokija.²⁶

Nakon II. svjetskog rata za ravnatelja i šefa kirurgije dolazi dr. Josip Vodehnal, koji već početkom 1946. odlazi u Vukovar, a u Koprivnicu se vraćaju i prim. dr. L. Juričić i s njime i prim. dr. N. Ivanović, i nastavljaju modernizacijom bolnice gdje su pred rat stali. Nastavlja se daljnja nabava opreme, uređenje kuhinje, sterilizacija i dr., daljnje proširenje operativnog programa, pa se tako spominje i trepanacija lubanje, sanacija brojnih streljnih rana, kao posljedica rata i sl. Dr. Juričić bio je za ono vrijeme, u skladu s mogućnostima izvrstan dijagnostičar (sam je obavljao rendgenološke pretrage) i briljantan i siguran operater, nikada ne gubeći strpljenje. Uz to treba istaći i njegovu načitanost i opću kulturu. Uz

²⁶ Švarc K.: Koprivnički liječnički zbornik, 1973., str. 29-31.

Dr. Davor Hećimović na Velebitu 1994.g.

njega na kirurgiji radi dr. Helena Štampar (1945. -1951.), te dr. Albert Heinrich (1945.-1947.). Iako je u to vrijeme bolnica oskudijevala s liječničkim i ostalim kadrom, već 1951. u bolnici je liječeno 5.389 bolesnika s 62912 b.o. dana.²⁷

Dr. Juričić odgojio je plejadu mlađih liječnika kao uzoran šef i učitelj, a osnovna mu je zamisao bila da unaprijedi rad u bolnici angažiranjem novih specijaliziranih stručnjaka.

Koncem 1945. dolazi u Koprivnicu dr. Luka Bezić, pedijatar, koji je nastavio raditi na Dječjem dispanzeru nakon prve školovane pedijatrice dr. Feđe Fischer Sartorius, koja je kao prva pedijatrica u Koprivnici (1940.-1943.) vodila Školsku polikliniku i Dječji dispanzer, ali je upravo dr. Bezić bio prvi bolnički pedijatar s doduše malim bolničkim odjelom od svega 12 krevetića, što mu je omogućio dr. Juričić u skladu s njegovom istaknutom željom da bolnica dobije i nove specijalizirane stručnjake. Dr. Bezić osniva mliječnu kuhinju uz Dječji odjel, uz pomoć UNICEF-a. G. 1950. dr. Bezić odlazi iz Koprivnice, a na njegovo mjesto dolazi pedijatra dr. Ljudmila Kazić (1950-1956.), pa dr. Dušan Dragojlović (1957.-1960.)²⁸

Početkom pedesetih godina na inicijativu dr. Juričića šalju se prva 4 liječnika na specijalizacije: dr. Katarina Valeš, pedijatra i dr. Slavko Samoščanec, internist, oba uskoro odlaze u Zagreb, dr. Teodor Femec, počinje raditi kao drugi kirurg, a nakon umirovljenja dr. Juričića, postaje rukovoditelj djelatnosti, te dr. Krešimir Švarc, ginekolog, koji utemeljuje novoosnovanu Djelatnost za ženske bolesti i porode.²⁹

Godine 1952. dolazi u Koprivnicu, na Antituberkulozni dispanzer prvi pneumofizeolog dr. Marko Prister, no dr. Juričić mu omogućuje uz rad na dispanzeru i otvaranje prvog stacionara za tuberkulozne bolesnike s 14 kreveta, kojim je

27 Husinec F.: Djelatnost opće kirurgije, 140 godina bolnice u Koprivnici, 2009.,str. 106.

28 Toth Mršić M.: 140 godina bolnice u Koprivnici, str. 44.

29 Švarc K.:Koprivnički liječnički zbornik, 1973, str. 33.

Dr. Mijo Bardek i predstavnik INGRA-e potpisuju Ugovor o rekonstrukciji bolnice

rukovodio dr. Prister sve do 1957., tj. do dolaska dr. Stanka Vovka.

Dr. Juričić rukovodio je bolnicom sve do formiranja Medicinskog centra (1958.), tek s jednim kraćim prekidom, kada je zbog subjektivnih razloga napustio Koprivnicu, a na njegovo mjesto ravnatelja došao je dr. Leopold Auf, internista g. 1952. no već nakon manje od godine dana napušta Koprivnicu, a dr. Juričić nakon molbe Gradske uprave vraća se u Koprivnicu i ponovno preuzima dužnost ravnatelja.

U vrijeme dr. Juričića dogodile su se još neke važnije promjene, osim spomenutih: Dr. N. Ivanović, dotadašnji šef Internog odjela odlazi iz Koprivnice u Šibenik godine 1951. a zamijenio ga je spomenuti dr. Leopold Auf 1952. Nakon njegova odlaska Interni odjel preuzeo je obljubljeni i ugledni koprivnički liječnik, internista dr. Stanko Sulimanović od 1953. do 1958., kada odlazi u mirovinu, a zamjenjuje ga dr. Nevenka Vizjak Gorenc, koja je vodila odjel od 1958. do 1967. (već i u vrijeme Medicinskog centra).³⁰

Na inicijativu dr. Juričića 1955. dr. Krešimir Švarc i dr. Teodor Femec (specijalizanti iz ginekologije i kirurgije) u sklopu Kirurškog odjela osnivaju skromni Kabinet za transfuziju krvi samo sa obiteljskim davateljima krvi, i određivanjem samo Kg A-B-0 sistem. Od 1957. Kabinet preuzima i unapređuje dr. Stanka List, liječnica Internog odjela nakon položenog postdiplomskog tečaja iz transfuziologije.³¹

Opskrba lijekovima bolničkih odjela vrši se preko Bolničke apoteke, koju od 1945. do 1947. vodi glavna Časna sestra milosrdnica, a od 1947. farmaceutska tehničarka Dragica Gorničec.

Ovim pomalo suhoparnim nabranjem pokušali smo zaokružiti sva nastojanja dr. L. Juričića, koji se uz unapređenje Kirurškog odjela kao ravnatelj brinuo za opći razvoj bolnice, ostavivši duboke tragove njegovog rukovođenja bolnicom.

30 Šutalo K.:140 godina bolnice u Koprivnici, str. 49.

31 Šajatović Ivanković Lj.: 140 godina bolnice u Koprivnici, str. 191

Dr. Ladislav Juričić, razriješen je dužnosti ravnatelja bolnice 1958. formiranjem Medicinskog centra, ali i nadalje rukovodi Kirurškom službom do umirovljenja 1970. Nakon izvjesnog vremena odlazi u Zagreb, gdje je 1990. umro. Pokopan je na zagrebačkom Mirogoju.³²

Razdoblje Medicinskog centra

Dolazak dr. Stanka Vovka, specijaliste pneumoftizeologije i pulmologije u Koprivnicu 1957. g. predstavlja jednu novu fazu u razvoju zdravstva u Koprivnici, ne samo za daljnji razvoj antituberkulozne službe već mnogo šire. Naime, upravo je on bio inicijator integracije bolnice i Doma zdravlja u Zdravstveni centar, koji vrlo brzo mijenja ime u Medicinski centar. U čast uglednog liječnika dr. Tomislava Bardeka, općinskog liječnika u Sokolovcu i kasnije Kotarskog liječnika u Koprivnici, poznatog po svojem demokratskom i antifašističkom svjetonazoru, koji je zajedno sa suprugom i malodobnom kćerkom Beatom u ubijen za vrijeme "NDH" u Jasenovcu, novoformirani Medicinski centar imenovan je njegovim imenom.³³

Osnovne karakteristike nove ustanove koja je počela s radom 1. siječnja 1958. su integracija primarne i sekundarne, odnosno preventivne i kurativne zdravstvene djelatnosti. Dosadašnji ravnatelj bolnice, prim. dr. L. Juričić ostaje šef Kirurškog odjela, a ravnatelj Doma narodnog zdravlja dr. Albert Heinrich preuzima dužnost šefa Higijensko-epidemiološke službe. U sklopu nove ustanove ostali su raditi pojedini dispanzeri (dječji, školski, antituberkulozni), a svaka bolnička jedinica imala je i svoju specijalističku, polikliničku ambulantu. Ravnatelj nove ustanove postao je dr. S. Vovk s glavnom sestrom Blankom Trnski i Marijom Brozović. Ostao je ravnatelj do 1960. nakon čega ostaje rukovoditelj antituberkulozne službe.

Iduće razdoblje u razvoju zdravstva je razdoblje od osnivanja centra pa sve do 1990. Karakteristično je stalnom ekspanzijom svih oblika medicinskog djelovanja, uvođenjem novih suvremenijih oblika rada, formiranjem novih specijaliziranih medicinskih službi, te nizom investicijskih ulaganja raznim dogradnjama i adaptacijama, od kojih spominjemo dogradnju dvaju krila na zgradi Internog odjela (1963.), izgradnju nove moderne zgrade za potrebe Plućnog odjela 1967. u koji se smještava i novoformirana Djelatnost za očne bolesti i u podrumске prostorije počeci Fizikalne medicine, izgradnju montažnog objekta za potrebe ORL odjela (1970.) i kao najvažnije izgradnja prve etape budućeg "novog" centra.³⁴

32 Kovačić M.: 50. obljetnica HLZ Koprivnica, Spomenica 2003., str. 62/63.

33 Švarc K.: 140 godina bolnice u Koprivnici, 2009., str. 21-22.

34 Švarc K.: O izgradnji novog Medicinskog centra u Koprivnici, Podravski zbornik 1976., str 96-102.

Prije svega treba istaći gotovo desetogodišnji prethodni samodoprinos građana Koprivnice, koji su referendumom prihvatili takav način prikupljanja financijskih sredstava za potrebe gradnje bolnice. Pripreme su počele 1977. i nakon podosta problema, centralna zgrada je dovršena i puštena u upotrebu 7. studenoga 1980. Uz već spomenuti dugogodišnji samodoprinos svih građana Koprivnice, izuzetno velike zasluge za izgradnju bolnice treba pripisati Stjepanu Kapusti, dugogodišnjem predsjedniku Općine Koprivnica, kao i dipl. ing. Vladi Trojaku iz "Podravke", koji je prihvatio dužnost Predsjednika odbora za izgradnju, i tu dužnost vrlo angažirano i predano obavljao od prvih dogovora s projektantima i izvođačima pa sve do otvorenja bolnice. Bolnički dio raspolagao je s 206 kreveta, na odjelima kirurgije, rodilišta, ginekologije, anesteziologije s reanimacijom i intenzivnom terapijom, centralna sterilizacija, rendgen kabinet, hitna pomoć i operacioni blok s 5 operacijskih sala, te dio primarne medicine, stomatologija te niz poliklinika s ukupnom površinom od cca 17.000 kvadratnih metara.³⁵

Kroz navedeno razdoblje mijenjali su se ravnatelji ustanove, i u vrijeme svakog od njih realiziran je daljnji razvoj ustanove.

Nakon osnivača Medicinskog centra dr. Stanka Vovka, ravnatelji centra bili su: dr. Krešimir Švarc, od 1960. do 1964., zatim od 1968. do 1969., te od 1977. do 1990., uz glavne sestre Mariju Brozović, Tereziju Kelbl i Žarku Zalar. Zatim dr. Zvonko Dubravec od 1964. do 1968. uz glavnu sestru Tereziju Kelbl. Slijedi dr. Dragutin Toth od 1969. do 1973., uz glavnu sestru Tereziju Kelbl, dr. Karlo Šutalo od 1973. do 1977. i ponovno 1990. do 1994., uz glavnu sestru Žarku Zalar, dr. Mijo Bardek od 1994. do 2008., uz vms Žarku Zalar, te dr. Gordana Slavetić do danas.³⁶

Na dan formiranja Medicinskog centra, postojale su slijedeće djelatnosti i kronološki popis njihovih šefova sve do danas: KIRURGIJA – dr. Ladislav Juričić, dr. Teodor Femec, dr. Kruno Jerčinović, dr. Franjo Husinec. PEDIJARIJA – dr. Dušan Dragojlović, dr. Vera Lesica Žganjer, dr. Miljenko Vondraček, dr. Maja Toth Mršić. FTIZEOLOGIJA – dr. Stanko Vovk, dr. Zvonko Dubravec, dr. Karlo Šutalo, dr. Krunoslav Treščec. INTERNA - Nevenka Vizjak Gorenc, dr. Stanko Rubeša, dr. Stjepan Jovanović, dr. Branko Heinrich, dr. Krešimir Šutalo.

Od formiranja Medicinskog centra osnovane su: GINEKOLOGIJA I OPSTETRICIJA (1959.) - dr. Krešimir Švarc, dr. Vladimir Jambrešić, dr. Damir Pasini, dr. Milovan Jelić, dr. Mirko Csik. KLINIČKI LABORATORIJ (1961.) – dr. Neda Dubravec, dipl. ing. Željko Sinjeri. BOLNIČKA LJEKARNA (1964.) – mr. ph. Terezija Prvčić, mr. ph. Ivka Drvenkar, mr. ph. Marija Čižmak. TRAN-

³⁵ Tehnička dokumentacija (idejni i izvedbeni projekti) povjereni su Arhitektonskom birou "Dumengjić" Zagreb, odnosno dipl. arh. Blanki Haramija. Izgradnju je izvelo Grad. poduzeće "Tehnika" Zagreb-Koprivnica.

³⁶ Navedeni su kronološki ravnatelji od osnivanja Medicinskog centra, ali u nastavku i ravnatelji nakon novog restrukturiranja Centra, te ponovnog osnivanja samostalne Opće bolnice.

SFUZIJA (1979.) – dr. Ljiljana Šajatović. OKULISTIKA (1966.) – dr. Nada Vondraček, dr. Tigrena Csik, dr. Ljubica Koprić Pavlović. ANESTEZIOLOGIJA (1967.) – dr. Josip Kučić, dr. Josip Večenaj. RENDGEN (1968.) – dr. Pero Gjačić, dr. Ivica Milošić, dr. Gojko Vulić. OTORINOLARINGOLOGIJA (1969.) – dr. Ivica Horvat, dr. Mijo Bardek, dr. Sanja Krapinec, dr. Mijo Bardek. INFEKTOLOGIJA (1971.) – dr. Ljiljana Mišić Majerus, dr. Vesna Mađarić. NEUROPSIHIJATRIJA (1972.) – dr. Hrvoje Neimarević, dr. Pavao Krmpotić. PSIHIJATRIJA (1994.) – dr. Ljubica Rožman. ORTOPEDIJA (1979.) – dr. Josip Zečević, dr. Andrej Mraz. FIZIKALNA MEDICINA I REHABILITACIJA (1979.) – dr. Ivan Mesić, dr. Walter Brlečić. PATOLOGIJA I CITOLOGIJA (1981.) – dr. Jadranka Ilić, dr. Andrej Krčma, dr. Mirjana Gabaj, dr. Elizabeta Horvatić. Citologija – dr. Anka Zečević, dr. Marija Sačer. DIJALIZA (1985.) – dr. Branko Heinrich, dr. Silva Bezjak. DERMATOVENEROLOGIJA (1989.) – dr. Vera Knežević. UROLOGIJA (1996.) – dr. Bruno Kovačević. HITNA MEDICINA (2007.) – dr. Gordana Slavetić, dr. Mladen Vuljak.³⁷

Razdoblje od 1990. do. 2008. godine

Domovinski rat. Tijekom Domovinskog rata bolnicom je rukovodio dr. Karlo Šutalo, koji se istakao organizacijom službi koje su unatoč ratnih prilika cijelo vrijeme funkcionirale bez zastoja i unatoč manjka kadrova koji su bili na bojišnicama. Brojni zdravstveni djelatnici s našeg područja odigrali su vrlo značajnu ulogu u tijeku Domovinskog rata od samog početka. Već sredinom 1991. u prve postrojbe ZNG uključuju se dr. Krešimir Šutalo i Domagoj Alvir. Uskoro se zbog aktiviranja ratnih operacija ukazuje potreba formiranja kirurške ekipe, koju na području Novske i Lipovljana vodi kirurg dr. Davor Hečimović i ginekolog dr. Neven Hečimović. Istovremeno postrojbe koprivničke policije vode borbe u okolici Pakraca, gdje sanitetsku službu vodi dr. Stjepan Gašparić s tehničarom Goranom Bajrovićem, a potom i niz drugih djelatnika naše bolnice.

Početkom 1993. formira se kirurška ekipa za potrebe ratne bolnice u Đakovu, gdje se smjenjuju kirurzi dr. Dragutin Šnajdar, dr. Ferenc Serda, dr. Davor Hečimović, dr. Hammoud Wajih, dr. Franjo Husinec i dr. Josip Petrovčić, uz anesteziologe dr. Josipa Večenaja i dr. Stjepana Knezića.

Koncem 1993. formiraju se dvije kirurške ekipe za područje oko Gospića i na Velebitu, na čelu s dr. Davorom Hečimovićem koji uskoro postaje koordinator svih kirurških ekipa na južnom Velebitu. Treba istaknuti i transfuziološku djelatnost, posebno u ratnoj bolnici Kutina, te više od trideset medicinskih sestara,

---

³⁷ U ovom popisu navedeni su svi bolnički odjeli koji su postojali već prije formiranja Medicinskog centra, a potom i sve novoformirane djelatnosti nastale za Medicinskog centra, kronološkim popisom njihovih šefova do danas.

tehničara, te vozača Hitne pomoći.

Dio naših liječnika djelovao je i u bolnicama Nova Bila i Žepče: dr. Petar Šarinić, dr. Bruno Vrabec, dr. Josip Večenaj, dr. Franjo Husinec, dr. Kruno Jerčinić, dr. Damir Pasini, dr. Ljubomir Morić, dr. Milan Stanojević i dr. Jadranka Povalec.

Posebno treba još istaći da je unatoč već spomenutih kadrovskih problema, uprava bolnice organizirala tokom rata i prijem preko 300 ranjenika iz svih krajeva Hrvatske, među kojima i 120 Vukovaraca.

Na kraju napominjemo da je s našega područja u Domovinskom ratu ukupno sudjelovao 61 zdravstveni djelatnik. S ponosom ističemo da su mnogi od njih u znak zahvale za sudjelovanje u Domovinskom ratu primili brojna državna priznanja i odlikovanja.³⁸

Transformacija Medicinskog centra i “pilot program”. Prema važećim propisima i uz suglasnost Županijskog poglavarstva 1994. g. dolazi do rasformiranja Medicinskog centra, te se osniva samostalna Opća bolnica “Dr. T. Bardek” i Županijski Dom zdravlja. Ravnatelj Medicinskog centra bio je do transformacije Medicinskog centra od 1990. do 1994. dr. Karlo Šutalo, uz glavnu sestru vms Žarku Zalar, a novoformirane bolnice od 1994. do 2008. dr. Mijo Bardek, također uz glavnu sestru Zalar.

U navedenom razdoblju dogodile su se bitne promjene. Bolnica iz vlastitih sredstava nabavlja nešto nove opreme, a od 1995. Ministarstvo zdravstva je omogućilo nabavku niza nove opreme: mobilni rendgen, CT aparat, tri nova dijagnostičara, monitoring jedinicu intenzivne njege, respiratore, oprema za klinički laboratorij, novi aparati za fizikalnu medicinu. Godine 1998. otvoren je u sklopu bolnice i Dušebrižnički ured.

Konačno je 1999. na prijedlog Ministarstva u našoj bolnici implementiran tzv. “pilot projekt” uz angažiranje velike ekipe inozemnih stručnjaka za organizaciju bolnica. Naša bolnica bila je izabrana zbog stabilnog sustava, dobar socioekonomski profil naše Županije, kao i niz drugih ispitanih indikatora, a projektom je koordinirala dr. Vesna Mađarić.

U sklopu tog projekta, prihvaćena je nova doktrina karakteristična po što kraćem boravku u bolnici, formiranjem dnevnih bolnica, posebno osnivanjem zasebne Djelatnosti hitne medicine, i posebnom brigom oko edukacije kadrova. U toku ostvarenja osnovnih principa projekta, počele su brojne adaptacije i preuređenja gotovo čitave centralne bolnice, s ciljem da se riješi problem dislociranih odjela, koji su uz to u najlošijoj prostornoj situaciji: napuštanje barake ORL odjela, “Kužnog paviljona” infektološkog odjela, a da se istovremeno unaprijede uvjeti rada i mnogih drugih odjela. Tokom idućih par godina, čitava je bolnica

---

38 Bardek M.: Bolnica u Domovinskom ratu, u: 140 godina bolnice u Koprivnici, 2009., str. 25-28

Polaznici edukacije u Australiji na čelu s dr. Gordanom Slavetić.

bila postepeno u stanju rušenja, pregrađivanja i modernizacije, s napomenom da su se neki odjeli povremeno, na izvjesno vrijeme, smještavali u posve neprikladne prostore i nekoliko se puta preseljavali. Treba međutim napomenuti, da je uprava bolnice uz suradnju gotovo svih djelatnika uspjela osigurati gotovo neprekinuti proces rada, bez ikakvog zastoja. Istovremeno su se gotovo sve jedinice primarne zaštite iz glavne bolničke zgrade preseljavale u moderniziranu i preuređenu zgradu bivše "stare" bolnice, sada Županijskog Doma zdravlja.

Uz ranije odjele smještene u glavnoj zgradi (ali preuređene) realiziran je smještaj i svih ostalih bolničkih djelatnosti (osim Interne i Dijalize): nova Djelatnost hitne medicine (HBO), urologija, ORL odjel, dječji odjel, očni odjel, klinički laboratorij, novi prostor za ljekarnu, preuređena centralna sterilizacija, operacioni trakt s ukupno 7 novih sala, niz novih polikliničkih jedinica, modernizacija strojarne, edukacijski centar itd., s ukupno 8060 kvadrata. Uz to modernizirana je i bivša zgrada Plućnog odjela, gdje se smjestila Fizikalna medicina s dograđenim bazenom za hidroterapiju, psihijatrija i neurologija. Izgrađena je i prilazna cesta, dio parkirališta, a nabavljen je niz nove medicinske opreme među kojoj je i novi CT aparat.

Modernizacija naše bolnice time nije prestala. Odlukom Vlade i naše Županije odlučena je daljnja izgradnja nove Interne i Dijalize, koja je dovršena 2007., i u kojoj je uz novih 10.600 m² premještena Djelatnost za interne bolesti, nova Hemodijaliza, Djelatnost infektologije, Jedinica intenzivnog liječenja, Djelatnost patologije s prosekturom i citologijom, te nova kuhinja.³⁹

Novi kadrovi i stalna edukacija. Kroz razdoblje od 1990. do 2008. bolnica

³⁹ Bardek M.: Rekonstrukcija starih i izgradnja novih prostora, u: 140 godina bolnice u Koprivnici, 2009., str. 33-38

je dobila ukupno 64 stažista, 58 novih specijalista raznih struka, među kojima i spec. med. biokemije, te 8 subspecijalista. Formirana su brojna bolnička povjerenstva⁴⁰, te Stručna vijeća kao savjetodavni organ Uprave bolnice, koje od 1993. vodi dr. Ljiljana Mišić Majerus, te od 2004. do danas dr. Franjo Husinec.

Pilot projekt predviđao je i osnivanje Edukacijskog centra za sustavnu edukaciju, koji je 2002. počeo raditi u nekadašnjim prostorima Zaraznog odjela, da bi nakon još jednog privremenog smještaja, dobio novouređene prostorije u centralnoj zgradi (bivši neurološko-psihijatrijski dispanzer), koji je opremljen svom potrebnom i informatičkom opremom. Tu se održavaju stručna predavanja, skupovi, tečajevi svih profila djelatnika, među kojim su i redoviti sastanci podružnice Hrvatskog liječničkog zbora i njegova Stručna društva, a posebno ističemo Tečajeve Europskog vijeća za reanimaciju, na temelju kojih smo dobili status Regionalnog edukacijskog centra s polaznicima i iz drugih ustanova.⁴¹

Djelatnost hitne medicine. Djelatnost je uspješno realizirana prema principima sadržanim u pilot projektu, pa ju kao takvu posebno ističemo, naročito i zbog činjenice da je prva u Hrvatskoj i kao takva služi kao ogledni odjel. Posebno treba istaknuti da je u sklopu pilot programa, 2003. godine u dvije bolnice u Australiji obavljena i posebna edukacija za potrebe nove bolničke hitne službe, koju je u dvije grupe obavilo 5 liječnika i 5 medicinskih sestara u trajanju od 4 mjeseca, kao i voditeljica nove Djelatnosti dr. Gordana Slavetić u trajanju od 1 mjeseca.⁴²

Kao i mnogi drugi odjeli, i hitna pomoć se povremeno preseljavala iz neadekvatnih prostora (od 2004. do 2006.), tijekom pregradnji glavne bolničke zgrade, da bi početkom 2006. uselila u nove, moderno opremljene prostore glavne bolničke zgrade. Na prostoru od oko 1000 kvadrata raspolaže s 15 kreveta, salom za reanimaciju i salom za manje kirurške procedure, i RTG dijagnostikom. Sada svi hitni bolesnici dolaze na jedno mjesto u bolnici, gdje započinju dijagnostičke i terapijske procedure, obavi trijaža nakon čega bolesnik bude primljen na bolničko liječenje ili otpušten na kućnu njegu.

Djelatnost je utemeljila i organizirala prva voditeljica dr. Gordana Slavetić, a nakon što je 2008. preuzela dužnost ravnateljice bolnice, a šef Djelatnosti hitne medicine preuzima dr. Mladen Vuljak.

---

40 Povjerenstvo za stručnu edukaciju,....za rizike i incidente,....za prava pacijenata,....za lijekove, za kvalitetu...za bolničke infekcije....te Etičko povjerenstvo.

41 Važanić D.: Edukacijski centar, u: 140 godina bolnice u Koprivnici, 2009, str. 261-263.

42 Vuljak M.: Jedinica samostalne Djelatnosti hitne medicine, u: 140 godina bolnice u Koprivnici, 2009., str.170.

Zaključak

Ovaj članak predstavlja priloge i građu za povijest bolnice u Koprivnici što smo istakli i u naslovu, jer broj stranica kojim časopisi tipa Podravskog zbornika raspolažu, a koji smo zahvaljujući uredništvu dobrano prekoračili, svjesno smo dobar dio određenog povijesnog materijala morali izostaviti. Tako nismo bili u mogućnosti obuhvatiti sve zdravstvene djelatnike, prvenstveno misleći na medicinske sestre⁴³ i tehničare, ing. radiologije te dipl. ing. biokemije, koji predstavljaju glavne suradnike liječnika, i bez kojih zasigurno naša bolnica ne bi bila u mogućnosti pružati tako visoki medicinski standard.^{43,44}

Izostavili smo i osvrte na neke statističke medicinske pokazatelje, kao što su morbiditet, mortalitet, dijapazon dijagnostičkih i terapijskih postupaka, broj b.o. dana, prosječno zadržavanje i sl. Nešto smo više prostora posvetili starijoj povijesti, smatrajući taj dio zanimljivijim i nedovoljno poznatijim kako općoj, tako i medicinskoj javnosti, tim više što smo u suvremenom razvoju bolnice donekle i svjedoci ili sudionici.

Uspješnosti bolnice, naročito u odnosu na razdoblje preustroja i investicija ne bi se mogla ostvariti bez vrlo aktivnog učešća Službe za pravne, kadrovske i opće poslove, Službe za ekonomiku i računovodstvo, Službe za tehničke poslove, kao i Bolničkih servisa.

S ponosom možemo istaknuti da je naša bolnica svrstana među najbolje u našoj državi, zahvaljujući zalaganju svih spomenutih i nespomenutih djelatnika naše bolnice.

---

⁴³ O sestrinstvu u našoj bolnici pisala je Zalar Žarka i Marina Friščić: 140 godina bolnice u Koprivnici, 2009, str. 233-252, zatim Švarc K. Švarc Janjanin S.: Osvrt na razvoj sestrinstva u Koprivnici, u: Podravina br. 12 2007, str. 54-57.

⁴⁴ Ovdje treba spomenuti da je Hrv. akreditacijska agencija dodijelila našem Kliničkom laboratoriju akreditaciju po normi HRN EN ISO 15189. Uz to, po stručnosti i kadrovskoj strukturi osoblja, te opremljenosti, naš laboratorij spada u sam vrh laboratorijskih djelatnosti u Hrvatskoj.